

5. "ראש השודדים" - היכרות עם דמותו של ריש לקיש

מעשה אבות בניין לבנים

שכבה צעירה

הרציונאל

ריש לקיש היה ראש לשודדים. הוא נודע בגבורתו ובכוחותיו הגופניים יוצאי הדופן. בצעירותו השתמש בכוחותיו לשוד, לביזה ולמאבקי ראוה עם בעלי חיים. בבגרותו שב בתשובה שלמה ונהיה רבי שמעון בן לקיש. בגמרא מסופר שתחילת תהליך חזרתו בתשובה של ריש לקיש הייתה כשהוא ראה את רבי יוחנן רוחץ בירדן. רבי יוחנן היה חברו של ריש לקיש מתקופת ילדותם, אך גם היה יפה תואר. ריש לקיש ראה את רבי יוחנן וקפץ אליו למים מגובה רב. התרשם רבי יוחנן מהקפיצה האדירה של ריש לקיש ואמר לו: "כוחך לתורה!" - את כוחותיך עלייך להפנות לטוב. הבטיח לו רבי יוחנן שאם ישוב בתשובה ייתן לו לאישה את אחותו היפה ממנו. החל ריש לקיש ללמוד תורה בחברותא עם רבי יוחנן ולבסוף שב בתשובה שלמה. ריש לקיש מוכיח כי כל אדם, אפילו ראש השודדים, יכול לחזור בתשובה.

את כוחותיו העצומים משקיע ריש לקיש בלימוד תורה עד שנאמר עליו "הרואה את ריש לקיש בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחנם זה בזה" (סנהדרין כ"ד ע"א). לא חלף זמן רב, וריש לקיש הגיע כמעט למעלתו של רבי יוחנן. רבי יוחנן התייחס לריש לקיש בכבוד רב, מינה אותו למשנהו ואף קיבל את דעתו בפסיקת הלכה. דמותו של ריש לקיש מהווה לנו מופת ודוגמה לכך שאפשר לתקן ולעשות תשובה מכל קלקול, אפילו ראש השודדים יכול להשתנות ולהיות תלמיד חכם גדול. כמאמרו של ר' נחמן "אם אתה מאמין שיכולים לקלקל - תאמין שיכולים לתקן!" (ליקוטי מוהר"ן ב' קי"ב).

היבט נוסף שנלמד מריש לקיש הוא יכולת השימוש באותם כוחות נפש לטוב ולרע. את כוחות הגוף החזקים של ריש לקיש אפשר לכוון לשוד ולמאבקי ראוה עם בעלי חיים, ועם אותם הכוחות בדיוק אפשר "לעקור הרים" בבירור האמת בבית המדרש.

המטרות

- התלמידים יכירו את דמותו של ריש לקיש.
- התלמידים יפנימו שכל אדם בכל מצב יכול לעשות תשובה.
- התלמידים ילמדו כי כל תכונה יכולה לשמש את האדם לטוב ולרע, תלוי בבחירתו.

מבנה השיעור

שלב א': קורותיו של ר' השודד (מליאה ועבודה יחידנית)

שלב ב': היכרות עם רבי שמעון - ריש לקיש (מליאה)

סיכום: מכתב לריש לקיש (זוגות)

ההכנות הנדרשות

- יש לפנות את השולחנות לצדי הכיתה ולסדר את הכיתה כך שיהיה מרחב פנוי וסביבו כיסאות התלמידים.
- יש להביא לכיתה עיתונים צבעוניים לשם גזירה (רצוי מגזינים כגון "טבע הדברים" ו"מסע אחר").
- יש להביא דבק, מספריים ודפים.
- יש להביא עותק אחד של התמונה (נספח 1).
- יש לצלם את המכתב לריש לקיש (נספח 2) כמספר מחצית מתלמידי הכיתה.

מהלך השיעור

שלב א': קורותיו של ר' השודד (מליאה ועבודה יחידנית)

- נספר לילדים על דמותו של ר' השודד. בזמן הסיפור נבקש מהתלמידים לדמיין כיצד נראה איש כר' השודד.

שמי ר'. מיד תבינו מדוע איני כותב את שמי המלא. נולדתי בעיר המפורסמת ציפורי שבגליל למשפחה מכובדת של תלמידי חכמים. כשהייתי ילד אפילו פגשתי את רבי יהודה הנשיא! כבר בילדותי הייתי גיבור גדול וכולם יראו מפניי. אבל בנעוריי התקלקלתי. הצטרפתי לחבורת שודדים, היינו יוצאים לדרך עם סכינים, חרבות ופגיונות ועוצרים שיירות שעברו בדרך. הייתי מאיים על האנשים בשיירה עד שהיו נותנים לי את כל כספם. לא שמרתי על המצוות וחייתי עם חבורת השודדים ביערות. כמובן שלא היה לי כל קשר עם המשפחה שלי. החיים שלי היו מעניינים: שוד, ארוחות טובות ושינה עד אמצע היום. כעבור זמן מה השודדים החליטו שאני ראוי להיות ראש השודדים וכך היה. אני הובלתי את כל השודדים והחלטתי את מי ומתי לשדוד. שדדתי משפחות, עגלונים ואפילו שיירות של עוברי דרכים.

בעיר לוד חיו באותה תקופה אנשים שאהבו לראות קרבות בין בעלי חיים ובין בני-אדם. השכרתי את עצמי לאנשי לוד והסכמתי מרצוני להילחם בדובים ובאריות. כמובן שאני ניצחתי וכך הרווחתי כסף רב.

אני רוצה לספר לכם על עוד מקרה שאירע לי: פעם אחת תפסה אותי חבורת אוכלי אדם (קניבלים). הם רצו לרצוח אותי ולאכול את בשרי. בטרם עשו זאת, ביקשתי מהם שימלאו את בקשתי האחרונה - לכבול אותם ולהעניק לכל אחד מכה וחצי. הם הסכימו מכיוון שנהוג לכבד בקשה אחרונה של נידון למוות. כשנתתי להם את המכה הראשונה הם חרקו שיניים אבל צחקו. "אתם צוחקים ממני", קראתי. "חכו, אני חייב לכם עוד חצי מכה!", בחצי המכה השנייה הרגתי את כולם. מאז כולם ידעו שאני איש חזק ואמיץ מאוד.

- נבקש שכל תלמיד יכין קולאז' (תמונת תצרף) מתוך העיתונים הפזורים ברחבי הכיתה. הקולאז' יתאר את דמותו של ר', ראש השודדים, כפי שמשמעת מהסיפור.
- נתלה על הלוח את הדמויות שהילדים הכינו.
- נכין "תעודת הערכה" לר'. את המאפיינים נכתוב על הלוח ונעריך בציון (מצוין, טוב מאוד, טוב, טעון שיפור ונכשל). הפרמטרים להערכה הם:
  - אומץ לב

○ דבקות במטרה

○ גבורה

○ מנהיגות

- נשאר את ה"תעודה" כתובה על הלוח.
- נשאל את התלמידים: האם ר' הוא אדם חיובי או שלילי?

שלב ב': היכרות עם רבי שמעון - ריש לקיש (מליאה)

- נפנה כעת להיכרות עם דמות של אחד מגדולי האמוראים.

שלום לכם ילדים חביבים, שמי ריש לקיש. אני לומד ומלמד בישיבה הגדולה שבציפורי. הגעתי לישיבה בגיל מבוגר ומיד התחלתי ללמוד עם ראש הישיבה, רבי יוחנן. אנחנו "חברותא". ראש הישיבה מתייעץ איתי וגם מקבל את דעתי בפסיקת הלכה. אני לומד מנץ החמה ועד שעת לילה מאוחרת, אני מרגיש שהירח והכוכבים נבראו רק כדי שנלמד לאורם ואני באמת לומד שעות רבות בכל יום.

אני חוזר על כל מה שלמדתי 40 פעם עד שאזכור הכול בעל פה, לכן תלמידים רבים באים ללמוד איתי תורה. אחרי 40 חזרות על כל לימוד אפילו התלמידים החלשים בישיבה מבינים את החומר הנלמד, ואני מלמד את כולם באהבה גדולה. בישיבה אומרים עליי שבזמן שאני לומד, נראה כאילו אני לוקח שני הרים וטוחן אותם זה בזה...

יום אחד פרצו שודדים לביתו של רבי יוחנן, ראש הישיבה. הם לקחו רכוש רב ונמלטו. אני רדפתי אחריהם עד שתפסתי אותם והכרחתי אותם להחזיר הכול לרבי יוחנן.

- נכין "תעודת הערכה" לריש לקיש. הפרמטרים להערכה הם:

○ אומץ לב

○ דבקות במטרה

○ גבורה

○ מנהיגות

- נשאר את ה"תעודה" כתובה על הלוח.
- נשאל את התלמידים: האם ריש לקיש הוא אדם חיובי או שלילי?
- נתלה דמות של רב צדיק (נספח 1) ונשאל:
  - האם ייתכן שזוהי דמותו של ריש לקיש? האם ייתכן שזו גם דמותו של ר'?
  - האם ראש השודדים יכול להפוך לרב חשוב וצדיק, לאחד הרבנים גדולים ביותר?
- נשמע את הצעות הילדים בנושא.

- נחזור לר' ונספר לתלמידים כיצד ר' השודד חזר בתשובה:

יום אחד הלכתי לשחות בירדן. לפתע ראיתי מלמעלה את דמותו של יוחנן, חברי מילדות, רוחץ בנהר. שמחתי לראותו וקפצתי אליו מגובה רב מאוד. דיברנו קצת והתברר שיוחנן גדל והפך להיות רבי יוחנן. עכשיו הוא גדול הדור, ראש הישיבה הגדולה בגליל. שמחתי לראותו, איש נאה כמוהו לא ראיתי מעודי. רבי יוחנן ראה אותי קופץ ממרומי המפל והתפעל מכוחי הרב. הוא אמר לי שכוחי צריך להיות מנוצל ללימוד תורה. הוא החל לדבר על לבי שאטוש את חבריי השודדים

ואתמסר ללימוד תורה. רבי יוחנן הבטיח לי שהוא בעצמו ילמד איתי תורה וגם הבטיח לי שאתחתן עם אחותו, שהיא אפילו יותר יפה ממנו.
דבריו של רבי יוחנן חדרו אל לבי, עזבתי את חבורת השודדים והתמסרתי ללימוד התורה, ובה אני שוקד והוגה יומם ולילה.

- נשאל: מה עשה ריש לקיש עם כוחו בתחילת חייו ומה עשה עם כוחותיו לאחר שפגש את רבי יוחנן?
- נסביר כי בתחילה ניצל ריש לקיש את כוחותיו למלחמות עם בעלי חיים ולשוד דרכים. בהמשך ניצל את כוחותיו ללימוד תורה עד שאמרו עליו "כשריש לקיש לומד תורה דומה הדבר למי שלוקח הרים וטוחנם זה בזה".

סיכום: מכתב לריש לקיש (זוגות)

- נסכם: ריש לקיש הוא דוגמה אחת לחזרה בתשובה שבה אדם מתרחק ממעשיו הרעים ובוחר בטוב. אפשר לבחור בטוב ואפשר להינתק מהרע.
כשאנו פוגשים מעשה לא טוב או אדם שחוטא, עלינו להבין שהחטא הוא קליפה המכסה את הטוב הגנוז באדם. לריש לקיש היו הרבה קליפות. רבי יוחנן הצליח לראות מבעד לקליפות ולהבין את הנשמה הטהורה הגנוזה בתוך ריש לקיש. וכשריש לקיש הצליח להתקלף מכל מעשיו הרעים – התגלה ריש לקיש התלמיד החכם הגדול בתורה.
- נדמיין כאילו אנו חיים בזמנם של ריש לקיש ורבי יוחנן. אנו נמצאים ליד הירדן, במקום שבו שניהם נפגשים. רבי יוחנן הוא גדול הדור ותלמיד חכם גדול, ואילו ריש לקיש הוא ראש השודדים.
- נחלק לכל זוג תלמידים דף עם שורות לכתובת מכתב לריש לקיש (נספח 2).
- נבקש מכל זוג למלא את השורות הריקות, ולעודד את ריש לקיש לעזוב את הרע ולבחור בטוב.

נספח 1: תמונה מטושטשת של רב

נספח 2: מכתב לריש לקיש

לכבוד ריש לקיש שלום,

אנחנו יודעים שאתה ראש השודדים ופגשת את רבי יוחנן

שהציע לך ללמד תורה ולחזר בתשובה.

אנו רוצים/ות לעודד אותך ולומר לך ש

בטוחים שתצליח

חזק ואמץ

ו

כפה